

Nr 472

Av herrar **Sunne** och **Huss**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vanförestalterna och Eugeniahemmet m. m.

Kungl. Maj:t har i proposition nr 135 framlagt principförslag om vanförestalternas framtida verksamhet i syfte att samordna den med samhällets övriga åtgärder inom sjukvård, vanförevård och socialvård. Bland de åtgärder som föreslås är att de ortopediska klinikerna brytes ut ur vanförestalterna och lägges under de olika sjukvårdshuvudmännens regi. Verksamheten vid vanförestalterna föreslås utvidgad till att avse inte bara vanföra utan också andra svårt partiellt arbetsföra, vilka inte kan beredas möjlighet att utnyttja den allmänna yrkesutbildningen. Arbetskliniken vid karolinska sjukhuset föreslås bli överflyttad till Norrbackainstitutet (vanförestalten i Stockholm). Skolundervisningen inom vanförevården begränsas till sådana elever, vilka på grund av svårare handikapp oundgängligen bör vistas i internat. Vissa åtgärder föreslås för att underlätta för de vanföra barnen att gå i vanliga skolor. Vanförestaltens i Stockholm skolhem på Lidingö lägges enligt förslaget under Eugeniahemmets regi.

Remissinstanserna har genomgående tillstyrkt förslaget om att den ortopediska sjukvården skall skiljas från vanförestalterna och överföras till den allmänna sjukvården. Ett principbeslut i denna riktning bör så snart som möjligt praktiskt förverkligas. En längre övergångstid fördröjer allvarligt vanförestalternas planering av arbetet enligt de nya riktlinjerna.

Ett dröjsmål med överflyttandet av den ortopediska kliniken vid Norrbackainstitutet försenar flyttningen i andra riktningen av arbetskliniken. Den nuvarande förläggningen av arbetskliniken är ett provisorium. Situationen är likartad i Göteborg, och det finns enligt vår mening starka skäl att understryka utredningsmannens önskemål om att arbetsklinikerna i Stockholm och Göteborg *snarast* överflyttas till respektive vanförestalt.

Den rent medicinska delen av den nuvarande arbetskliniken i Stockholm bör däremot vara ansluten till karolinska sjukhuset.

Verksamheten vid arbetsklinikerna befinner sig ännu så länge på försöksstadiet. Full effekt kan den få först när den inplaceras där den funktionellt hör hemma, som ett förstadium i den yrkesprövning och den yrkesutbildning som ges vid vanförestalterna. Den yrkesprövning som

sker vid klinikerna avser att utvärdera för vilka arbetsuppgifter klienterna har de största förutsättningarna. Så länge detta led inte har inordnats i vanförestalternas arbetsplan, kan man inte bortse från möjligheten av att åtskilliga av klienterna väljer fel yrke, med den tidsspillan och de personliga svårigheter som detta ger upphov till. Först när arbetsklinikerna har flyttats in i vanförestalternas arbetsprogram, kan dessa utvecklas till de verkligt kvalificerade institut för arbetsprövning och arbetsträning samt omskolning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra som avses.

De lokaler som vid Norrbackainstitutet skulle frigöras genom överflyttningen till karolinska sjukhuset av den ortopediska kliniken skulle också ge en möjlighet att bygga ut yrkesskoleverksamheten vid institutet med flera nya moderna yrkesgrenar, såsom fotograf-, urmakar-, elektriker-, radioreparatör- och typografyrkena. En sådan utvidgning skulle ge eleverna betydligt bättre möjligheter att göra sig gällande på arbetsmarknaden. Man skulle också vinna ytterligare plats för t. ex. polioskadade, som under sin första provningstid behöver mer omvårdnad än den som kan ges på yrkesskolornas elevhem.

Frågan om uppförandet av den ortopediska kliniken vid karolinska sjukhuset har emellertid på ett olyckligt sätt kommit att kopplas samman med avvecklingen av garnissionssjukvården vid sjukhuset. Den generalplan för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggnad som förelades 1951 års riksdag innehöll bl. a. uppförandet av en ny ortopedisk klinik vid sjukhuset. Direktionen för karolinska sjukhuset och utbyggnadskommittén har emellertid framhållit, att ett genomförande av den nyss omnämnda generalplanens förslag i denna del förutsatte, att den kirurgiska garnissionsavdelningen flyttades från karolinska sjukhuset. Denna sistnämnda fråga är emellertid ännu inte löst. I propositionen ställes i utsikt förhandlingar mellan Kungl. Maj:t och Stockholms stad och län angående avvecklingen. Innan denna sker bör enligt utredningens förslag den ortopediska kliniken kvarbliva vid vanförestalten. Med hänsyn till behovet av en snabb praktisk lösning av denna fråga utgår vi från att dessa förhandlingar omedelbart inledas. Ett snabbt praktiskt resultat framstår som så mycket mer naturligt som planerna på arbetsklinikens överflyttande till vanförestalten nu diskuterats i sammanlagt tre statliga utredningar utan att hittills ha förverkligats.

I propositionen föreslås vidare att Norrbackainstitutets skolhem på Lidingö överföres till Eugeniahemmets regi. Vid Eugeniahemmet har elever med spastiska defekter kommit att överväga i antal. Redan nu sammanföres alltså på Eugeniahemmet barn som invalidiserats genom polio med höggradiga spastiker, ett förfarande som har påtagliga psykologiska nackdelar. Eugeniahemmet bör enligt departementschefen ombildas till en

central spastikeranstalt. Vi anser det naturligt att de icke spastiska elever som f. n. vistas på Eugeniahemmet överflyttas till skolhemmet på Lidingö och att detta kvarstannar i sin hittillsvarande regi.

Med stöd av det som ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 135 måtte uttala,

1) att överflyttandet av ortopediska kliniken vid Norrbackainstitutet till karolinska sjukhuset påskyndas;

2) att den rent medicinska delen av den nuvarande arbetskliniken i Stockholm bör vara nära ansluten till karolinska sjukhuset; samt

3) att Norrbackainstitutets skolhem på Lidingö får kvarstanna i sin hittillsvarande regi.

Stockholm den 29 mars 1955.

Johan Sunne

Ragnar Huss
